

Döbrentei Gábor levelei Sipos Pálhoz.

(1815—1816.)

Az alább közölt hat levelet Döbrentei Gábor írta Sipos Pálhoz. Tartalmilag a levelek nem jelentenek újabb avagy az eddigiekkel ellentétben álló adalékot sem Döbrentei, sem Sipos pályájának megismerésére. De ezek is megerősítik, hogy Döbrentei szerkesztői tevékenysége mennyi fáradozás árán válhatott olyan országos eredményűvé, a milyennek a kortársak s mi is valljuk. Egymaga volt szerkesztő és író, kiadó és közvetítő. Ezenkívül még magának kellett gondoskodnia megfelelő cenzorról is. Döbrentei leveleinek szíves és méltányló hangja pedig igazolja többek között Kazinczy dicséretét, a ki tudvalevőleg Siposról s tudományáról mindig a legnagyobb elismeréssel emlékezik meg. Sajátságos, hogy Sipost, ki az akkori teológiai filozófiának a két magyar hazában egyik legismertebb tekintélye volt, az egyháztörténelem teljesen elfeledte.

I.

Tisztelt Barátom,

A Muzéum¹ II-dik füzete Pesten megjelent. Mindennap várom ide a' nyomtatványokat. Mihelyt alkalmatoságom lesz, azonnal küldeni fogom a' ti tájatokra menőket. Erkölc-Szabadság-darabodat benne fogod találni,² Psychét pedig a' III-dik füzet számára a múlt héten írtam-le.³

Im itt 15 nyomtatvány Kovachich Planumából.⁴ Oszd-ki azoknak, kiknek jónak látod. Nem hiszem, hogy e' munka sikeres legyen, de planizálni jó volt. A' mi Hazáink alusznak.

Patakym⁵ halálát eddig tudod. Nagy csapás volt ez B. Wesselényire⁶ 's rám nézve. Benne a' nemzet is vesztett. A' mit ő akart fordítani a' Muzéum számára, nevében én fordítottam.

Igaz-é, hogy filozofiai munkáidat Kazinczy adja-ki. — A' Muzéum

¹ A kiadásában 1813 végén megindult Erdélyi Muzéum.

² Rövid vers, a füzet 48—40. lapján.

³ Meg is jelent benne, a 133. lapon.

⁴ A két Kovachich valamelyikének ismeretlen munkája.

⁵ Az 1815 januárius 25-én Kolozsvártt korán elhunyt Pataki Mózes.

⁶ Ij. Bárány Wesselényi Miklós, kinek nevelője volt.

recensense Szacs vay.¹ Örömet tanulok a' nálam többet tudótól, köszönettel veszem intéseit, de az ő recenzióján sajnálkoznom kell. Ő azt mondja, hogy Kisfaludy az a mi Horatius, 's int hogy Anekdotákat rakjak belé!

A' jövő nyáron ölelni foglak. Látni fogod velem talán B. Wesselényi Miklóst is. Tisztelek 's öllelek

Kolozsvár Martz. 6. d. 1815.

Hű barátod

Döbrentei Gábor.

Külczíme: Tiszteletes tudós Sipos Pál reformatus pap urnak Tordos.

II.

Nagy érdemű Barátom,

Küldöm az Erdélyi Muzéumnak II-dik fűzetjét, egyik nyomtatvány számmodra, a' más kettő Solymosra² megyen.

Annyi sok irni valójim volnának, de lehetetlen, hogy sokat irjak. Gondolhatod, hogy a' sok küldözés, pakkolás elfoglal. A' jövő nyáron ölelni foglak, akkor sokat beszéljünk.

Élj boldogul. — Más két darabod a III. fűzetben áll, már elküldve. Nevedet kitevém.

Élj boldogul, még egyszer, te nemes szép lelkű férjfiu.

Kolozsvár Ápr. 14-d. 1815.

Hív barátod

Döbrentei Gábor m. k.

A nyomtatásbeli hibákat jobbitsd. Helmeczy nem igen ügyelt.

III.

Szeretett Barátom,

Annak, hogy Váczárol³ megérkeztem, ma egy hete. De G. Gyulai István beteg lévén, a' mult héten háromszor oda kellett mennem tanítványbarátommal. Ma is mingyárt indulok 's holnap délelőtt jövök haza.

Holnaputánra,⁴ édes jó Barátom, ebédre invitállak. Híva lesz Zejk Miklós, Naláczai István, Keresztes, Kerekes, Tielsch.⁵ Tedd meg ez örömmömet, 's napom társaságodban 's a' többiekében a' napoknak kedvesebbjei közé fog tartozni.

Elvárlak. Addig is öllelek. Kazinczytól tegnapelőtt vettem levelet, melyben Téged ölel.

Vagyok nem aesthetikus, hanem solidus philosophus barátod

Dédács, szept. 11-d. 1815.

Döbrentei Gábor m. k.

IV.

Kolozsvár, Dec. 5-d. 1815.

Szeretett Barátom!

E czédulácskából látni fogod, hogy pénzed Kazinczyhoz el van küldve. Nekem már írt, hogy kapta a Wechselt, talán eddig neked is. Innen látod

¹ Az 1815-ben elhunyt Szatsvai Sándor.

² A gróf Kuunokhoz.

³ Vácza (Alvácza) község Zaránd, ma Hunyad megyében van.

⁴ Dédács Tordoshoz 8 km. távolságra van.

⁵ Zejk Miklós enyedi tanár, Keresztes István és Kerekes Ábel szászvárosi tanár, Tielsch medgyesi ág. ev. pap volt.

mennyi pénzed van még nálam, melyet Szathmárytól, ha majd lemegyen, küldeni fogok.

Utóbb küldött árkusaid is már Szilágyinál¹ vagynak. Azt mondá írni fog. Theologiáért pápistának mond, annak Tanácsos Kenderessy² is, ki munkádra reflexiókat írt.

Zsombori emlékére írt versedben nem egyezem prozodiáddal.³ Szabad-e változtatnom? Filozofiai lélekkel írt versedet látni fogod nyomtatva.

A IV. füzet December végére készen lesz. B. Naláczy Istvánt barátságosan tisztelem. Psyched folytatása a IV. füzetre ki van küldve.

A Mondolatra jött feleletet láttad-é? Ez nem fog annyira tetszeni, mert a Magyar Literatura szemetjeit, melyeket ez kimutat, még kevesen ismerik. A Mondolat, arlequinade lévén, tetszik.

Élj boldogul, szívemnek szeretett barátja.

Mindenkori hived

Döbrentei Gábor m. k.

V.

Szeretett Barátom,

Barátságos leveledet nagy örömmel olvastam. Örvendek az idő közeledtének, melyben ismét veled lehetek s a mint újra reményem van, Kazinczyval együtt megyek Hozzád.

Prof. Szilágyi most azt mondá, hogy neki az *Imprimatur* adásra hatalma nincsen. Bár mingyárt eleinte mondta volna. A jövő vasárnap által fogja adni kéziratodat a Consistoriumnak s ott rendelnek ki Imprimaturt adót. A ref. püspök Bodolát⁴ épen ma iktatták bé püspökségébe vagy inkább csak hivatalába. Tegnap előtt szólottam vele Munkád iránt, azt mondá, hogy ő az új Filozofiában jártas nem lévén, általnézését magára vállalni nehezen fogja. Mit tegyek? Adj rendelést.

Mire e levél kezedbe megyen, akkorra kapni fogod a Múzeum IV-dik füzetiét is, melyet provincialis comissarius Czirjék Ur vitt le magával Kerekes Ábelhez.

Cserey Farkas a tegnapi s mai napot itt töltötte s nagyobb részént nálam. Örömeimet képzelheted. Imént mene el tőlem 8 órakor. Most tiz, még nem vacsoráltam. Ládd milyen a városi ember. 8-tól mostig Múzeumot pakkoltam Enyedre s Zarándba, Szászvárosra, Debreczenbe, hova mind holnap lesz alkalmatosságom.

Kolozsvár, April 26-d. 1816.

Szívből ölel, tisztelő, szerető

Döbrenteid m. k.

VI.

Szeretett Barátom,

Kisfaludy a maga Drámájából hozzám 130 példányt küldött. Ime ezt számodra hoztam-le, de tegnap elfelejtettem általadni. Ára 4 Rfirt. Majd Juliusban eligazítjuk.

¹ Szilágyi Ferencz kolozsvári tanár.

² Id. Kenderesi Mihály hunyadmegyei író.

³ A Zsombori József gyulafehérvári tanár emlékezetére írt e verse az Erdélyi Múzeum V. füzeté 127—128. lapjain olvasható.

⁴ Zágoni Bodola János, kít az elmúlt évben választottak püspökké.

Innét Nagy Ferencznek egy levelét is küldöm, melyet három héttel ezelőtt véletlenül kaptam. Tudod, hogy Kolozsvárott a Holt körül, még betegségében elvoltam foglalva, s felejtém küldeni.

M.-Németi, Jun. 7-d. 1816.

Öllelek közel a távolságban.

Döbrenteid.

*

A címzés mind a hat levelen teljesen ugyanaz. Valamennyi Szászvároson özv. *Lészay* Lászlóné úrnő tulajdonában van, *Lészay* Dániel szászvárosi orvos írataiból. Ezek között két testes kötetet kitevő levélgyűjtemény van, az egyik kötet, úgy látszik, Sipos Pálé, a másik *Lészay* Dánielé lehetett. Legalább azok a levelek, melyek címmel is el vannak látva, erre mutatnak.

A levelek eredetiek vagy kivonatos másolatok. A másolt levelek írója túlnyomóan *Kazinczy* Ferencz. De van egy pár eredeti levél *Kazinczy*tól, *Helmeiczitől*, *Szász Károlytól*, báró *Naláczy Józseftől* és *Istvántól*, *Aranka Györgytől* és másoktól.

E két levélgyűjtemény keletkezése valószínűleg a következő. *Lészay* Dániel a szászvárosi református kollégiumnak egy ideig tanítója, majd gondnoka volt hosszas időn keresztül. Sipos Pál, ki előbb Sárospatakon volt tanár, ismeretséget és barátságot kötött *Kazinczy*val s midőn a XIX. század elején Tordosra jött papnak, a tudományáról híres és nagytekintélyű *Lészay*val. Így *Lészay* *Kazinczy*val is barátságba jutott Sipos útján, a mi *Kazinczy* erdélyi útja alkalmával csak fokozódott.

A Siposhoz írott leveleket Sipos halála után hű barátja, *Lészay* gyűjtötte össze. Van ugyanis ebben a kötetben több olyan levél, melyben Sipos barátjai és ismerősei azt kérdezzetik, van-e birtokukban valamely Siposra vonatkozó emlék?

Dr. Kristóf György.